

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาและเปรียบเทียบความต้องการมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนการสอนของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชนและผู้ปกครองในโรงเรียนสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา ซึ่งสรุปผลการศึกษากันว่า ได้ดังนี้

1. ความมุ่งหมายของการวิจัย
2. สมมติฐานในการวิจัย
3. วิธีดำเนินการวิจัย
4. การวิเคราะห์ข้อมูล
5. สรุปผล
6. อภิปรายผล
7. ข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความต้องการมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนการสอนของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชน และผู้ปกครองในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา
2. เพื่อเปรียบเทียบความต้องการมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนการสอนของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชน และผู้ปกครองในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา

สมมติฐานในการวิจัย

ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชน และผู้ปกครองต้องการมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนการสอนในโรงเรียนประถมศึกษาแตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชน และผู้ปกครองในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

พระนครศรีอยุธยา ปีการศึกษา 2546 จำนวน 31,019 คน ประกอบด้วย

- 1.1 ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 220 คน
- 1.2 ผู้นำชุมชน จำนวน 2,242 คน
- 1.3 ผู้ปกครอง จำนวน 28,557 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชน และผู้ปกครองในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พระนครศรีอยุธยา ปีการศึกษา 2546 โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple random Sampling) กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 676 คน แยกเป็น 3 กลุ่ม ประกอบด้วย

- 2.1 ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 160 คน
- 2.2 ผู้นำชุมชน จำนวน 240 คน
- 2.3 ผู้ปกครอง จำนวน 276 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ซึ่งผู้ศึกษาสร้างขึ้นตามวิธีการของลิเคอร์ท (Likert) จำนวน 44 ข้อ แยกเป็น 3 ชั้น มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ 0.91

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยส่งหนังสือขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามจากประธานองค์การบริหารส่วนตำบล ผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อขอความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถาม จำนวน 676 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

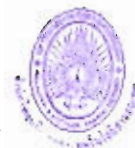
การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบคำถามการวิจัย ได้ดำเนินการ ดังนี้

โดยผู้วิจัยได้ทำการทดสอบความเป็นเอกพันธ์ของความแปรปรวน (Homogeneity of variance) ของคะแนนความต้องการมีส่วนร่วมแต่ละกลุ่ม โดยใช้การทดสอบความเท่ากันของความแปรปรวนและการวิเคราะห์ความแปรปรวนของค่าเฉลี่ย (Levene test) เมื่อพบว่า

1. คะแนนความต้องการมีส่วนร่วมแต่ละกลุ่มมีความแปรปรวนเท่ากัน ก็ได้ทำการทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยระหว่างกลุ่มโดยรวม โดยใช้ F-test เมื่อพบว่าค่า F statistics มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ก็ทำการทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยเป็นคู่ ๆ โดยวิธีการของ เกมส์ – โฮเวลล์

2. คะแนนความต้องการมีส่วนร่วมแต่ละกลุ่มมีความแปรปรวนเท่ากันได้ทำการทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยระหว่างกลุ่มโดยรวม โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนของค่าเฉลี่ย (Welch-test) เมื่อพบว่า ความแปรปรวนของค่าเฉลี่ย (Welch statistics) มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ก็ทำการทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยเป็นคู่ ๆ โดยวิธีการของเกมส์ - โฮเวลล์ (Games – Howell)

สรุปผลการวิจัย

การศึกษา และเปรียบเทียบความต้องการมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนการสอนของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชน และผู้ปกครองในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา สรุปผลการศึกษา ได้ดังนี้

1. ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชน และผู้ปกครองในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา ต้องการมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนการสอนในภาพรวมและรายชั้น อยู่ในระดับปานกลาง

2. ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชน และผู้ปกครองในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา ต้องการมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนการสอน แตกต่างกันตามสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ โดยผู้นำชุมชนต้องการมีส่วนร่วมมากกว่าผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและผู้ปกครอง

อภิปรายผล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนการสอนของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชน และผู้ปกครองในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา มีประเด็นที่น่าสนใจ ควรนำมาอภิปรายผลดังต่อไปนี้

1. ผลการวิจัย พบว่า ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชนและผู้ปกครองต้องการมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนการสอนในภาพรวม และรายชั้นอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับงานวิจัยของ สัมพันธ์ อูปลา (2541 : บทคัดย่อ) ทำการวิจัยเรื่อง “การศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอชนบท จังหวัดขอนแก่น” ที่พบว่า

1.1 ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีส่วนร่วมในงานกิจการนักเรียนมากกว่าด้านอื่น ๆ ปัญหาการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับ ปานกลาง ปัญหาที่สำคัญคือชุมชนเข้าใจว่าการจัดการศึกษาเป็นหน้าที่ของโรงเรียนเท่านั้น สำหรับข้อเสนอแนะที่สำคัญ คือ บุคลากรในโรงเรียนควรมีนุชขสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชนและชุมชนควรมีส่วนร่วมรับรู้การตัดสินใจกำหนดนโยบายของโรงเรียน

1.2 คณะกรรมการโรงเรียนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอยู่ในระดับมาก โดยมีส่วนร่วมในเรื่อง ให้ความเห็นชอบต่อแผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียนมากกว่าด้านอื่น ๆ ปัญหาการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ปัญหาที่สำคัญคือ เมื่อมีการประชุมคณะกรรมการโรงเรียนมักไม่แสดงความคิดเห็นส่วนใหญ่จะคล้อยตามประธานในที่ประชุม สำหรับข้อเสนอแนะที่สำคัญคือ โรงเรียนต้องยอมรับในความสามารถในการตัดสินใจของคณะกรรมการโรงเรียนให้มากขึ้น ส่วนบุญขิ่ง จอมงาม (2544 : 34) ทำการค้นคว้าแบบอิสระเรื่อง ความต้องการมีส่วนร่วมจัดการประถมศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน ผลการศึกษาพบว่า เจ้าหน้าที่และสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลมีความต้องการร่วมให้คำปรึกษาการจัดการศึกษาของแต่ละโรงเรียน ร่วมสร้างแหล่งการเรียนรู้ในโรงเรียนให้นักเรียน แข่งข่าวคราวความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับการดำเนินงานจากองค์การบริหารส่วนตำบลให้โรงเรียนได้รับรู้ และร่วมพิจารณาการให้ขวัญและกำลังใจแก่ครูและเจ้าหน้าที่ของโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประมาณ ตัณฑิกุล (2538 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมในกิจกรรมด้านการศึกษาและการพัฒนาชุมชนชนบท พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมตั้งแต่ขั้นตอนคิดค้นปัญหา และจัดลำดับความสำคัญของปัญหาพร้อมทั้งขยายแนวคิดวิธีการแก้ปัญหาไปยังชาวบ้านในชุมชน โดยกลุ่มกิจกรรมจะมีโครงสร้างขนาดใหญ่หรือเล็ก ในขั้นตอนการวางแผนดำเนินการ กิจกรรมที่ตรงกับความต้องการของชาวบ้าน จะมีสมาชิกจำนวนมาก ในขณะที่กิจกรรมที่ชาวบ้านยังไม่แน่ใจในวิธีดำเนินการแก้ไขปัญหามีจำนวนสมาชิกจะน้อย และชาวบ้านที่อยู่รอบนอกจะเพิ่มขึ้นหรือสมาชิกกลุ่มจะลดลงภายหลังจากที่มีการประเมินผลการดำเนินงาน โดยมีปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วม ได้แก่ สภาพแวดล้อม ความสัมพันธ์ภายในชุมชน แรงผลักดันด้านบุคคล โครงสร้างของกลุ่มความถี่และระยะเวลาที่มีความสัมพันธ์ของกลุ่ม ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากชุมชนเข้าใจว่าการจัดการกระบวนการเรียนการสอนเป็นหน้าที่ของโรงเรียนเท่านั้น จึงทำให้ผู้นำชุมชนต้องการเข้ามามีส่วนร่วมในระดับปานกลาง และมีการเสนอแนะให้บุคลากรในโรงเรียนควรมีนุชชสัมพันธ์ที่ดีกับผู้นำชุมชน และผู้นำชุมชนควรให้ความร่วมมืออย่างจริงจัง เมื่อทางโรงเรียนขอความร่วมมือในการจัดการกระบวนการเรียนการสอน

ขั้นดำเนินการสอน พบว่า ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชน และผู้ปกครองต้องการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับ มาก ซึ่งจะมีผลดีต่อการปฏิบัติงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปรีชา ไชโย (2541 : 91-97) ได้ศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมในการบริหารการศึกษาตามทัศนะของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอสบปราบ จังหวัดลำปาง พบว่า ในด้านการวางแผน สมาชิกเห็นด้วยมากในการมีส่วนร่วมในการวางแผน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกิจกรรมการให้ความเห็นชอบแผน เป็นกรรมการร่วมวางแผน เสนอความคิดเห็นต่อผู้บริหาร สนับสนุน

ทรัพยากร กำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมาย และกำหนดทางเลือกในการแก้ปัญหา ส่วนด้านการจัดองค์การสมาชิกเห็นด้วยมากในการมีส่วนร่วมในการจัดองค์การ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกิจกรรมการร่วมเป็นกรรมการโรงเรียน ให้ข้อเสนอแนะเพื่อนำผู้รู้ ผู้ทรงคุณวุฒิในชุมชนมาให้ความรู้แก่นักเรียนเสนอความเห็นเกี่ยวกับคุณสมบัติ และข้อกำหนดในการปฏิบัติของครู จัดสวัสดิการแก่นักเรียนและครูและเป็นกรรมการกำหนดคุณสมบัติ และร่วมพิจารณาบุคลากรที่เข้าทำงานในโรงเรียน นอกจากนี้ สมยศ เตื่อดจันท์ (2542 : 103) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องการเลี้ยงโคนม : กรณีศึกษาโรงเรียนชุมชนวัดหนองโพและโรงเรียนวัดคอนกระเบื้อง อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี พบว่า ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การการเลี้ยงโคนมโดยการให้สัมภาษณ์นักเรียนการเป็นวิทยากรในชั้นเรียน การทำหน้าที่เป็นฟาร์มสาธิต การให้บริการศึกษาดูงานในท้องถิ่น ชุมชน ไม่มีปัญหาในการเข้ามามีส่วนร่วมกับทางโรงเรียนเพราะจะมีการนัดหมายกันล่วงหน้า 1 วัน และชุมชนรู้สึกภาคภูมิใจ ดีใจและเต็มใจเข้ามามีส่วนร่วมกับทางโรงเรียน ขณะเดียวกัน ชูชาติ พ่วงสมจิตร (2540 : 98) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การวิเคราะห์วิจัยส่งเสริมและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนกับโรงเรียนประถมศึกษาในเขตปริมณฑล กรุงเทพมหานคร” พบว่า การที่ชุมชนมีส่วนร่วม ส่วนใหญ่เป็นการบริจาคเงินและวัสดุ อุปกรณ์ เพราะประชาชนในชุมชนส่วนใหญ่มักใช้เวลาในการประกอบอาชีพและไม่มีเวลาว่างพอที่จะเข้ามามีส่วนร่วมกับโรงเรียนในลักษณะอื่นทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชน และผู้ปกครองรู้สึกภาคภูมิใจและเต็มใจที่ทางโรงเรียนให้เข้ามามีส่วนร่วมในชั้นสอนกับทางโรงเรียน

2. ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชนและผู้ปกครองที่มีสถานภาพต่างกัน ต้องการมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนการสอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา แตกต่างกัน โดยผู้นำชุมชน ต้องการมีส่วนร่วมมากกว่าผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและผู้ปกครอง อาจเนื่องมาจากผู้นำชุมชนเป็นผู้ที่อาศัยอยู่ในชุมชน และหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติโดยตรง คือการพัฒนาท้องถิ่นของตนให้มีความเจริญก้าวหน้า ปัจจัยสำคัญที่จะเป็นกำลังในการพัฒนาท้องถิ่นก็คือ ชาวชนในชุมชน ที่จะต้องช่วยกันปลูกฝังความคิด และสร้างจิตสำนึกให้รักท้องถิ่นของตน ส่วนผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้ปกครอง ต้องมีงานอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นงานในหน้าที่หรือการหาเลี้ยงชีพ จึงต้องการมีส่วนร่วมน้อยกว่า ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชูชาติ พ่วงสมจิตร (2540 : 89) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การวิเคราะห์วิจัยส่งเสริมและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนกับโรงเรียนประถมศึกษาในเขตปริมณฑล กรุงเทพมหานคร” พบว่า การที่ชุมชนมีส่วนร่วม ส่วนใหญ่เป็นการบริจาคเงินและ

วัสดุ อุปกรณ์ เพราะประชาชนในชุมชนส่วนใหญ่มักใช้เวลาในการประกอบอาชีพและไม่มีเวลาว่างพอที่จะเข้ามามีส่วนร่วมกับโรงเรียนในลักษณะอื่น ส่วน โสจิตลักษณ์ กมลศักดิ์วิกุล (2539 : 114) บทบาทของสมาคมผู้ปกครองและครูในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ผลการวิจัยสรุปได้ว่า

2.1 ในภาพรวมคณะกรรมการการบริหารสมาคม และผู้ปกครองมีความคิดเห็นว่าผู้ปกครองเข้าร่วมสนับสนุนโรงเรียนในรูปของวัสดุสิ่งของ ทุนทรัพย์ และเข้าร่วมในกิจกรรมหาทุนให้กับทางโรงเรียนมากที่สุดที่ระดับการมีส่วนร่วมปานกลาง และกิจกรรมที่ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมน้อยคือร่วมสนับสนุนโรงเรียนในรูปแบบของแรงงาน

2.2 คณะกรรมการการบริหารสมาคม และผู้ปกครองมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่ากิจกรรมที่ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมมากเป็นอันดับแรกและอันดับที่สอง คือ การเข้าร่วมสนับสนุนโรงเรียนในรูปของวัสดุสิ่งของ และทุนทรัพย์และเข้าร่วมกิจกรรมหาทุนให้กับทางโรงเรียน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้
ระดับเขตพื้นที่การศึกษา

1. ระดับเขตพื้นที่การศึกษา ควรมีการกำหนดนโยบายในการมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนการสอนของ ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชน และผู้ปกครองในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

2. สนับสนุนให้สถานศึกษาเปิดโอกาสให้ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชน และผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนการสอน

3. ช่วยประชาสัมพันธ์ถึงการมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนการสอนของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชน และผู้ปกครอง
ระดับสถานศึกษา

1. โรงเรียนควรสร้างความเข้าใจให้กับผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชน และผู้ปกครองได้เข้าใจถึงบทบาทหน้าที่ในการมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนการสอน โดยอาจใช้วิธีการต่าง ๆ เช่น เชิญประชุม การเยี่ยมบ้าน การสนทนา เป็นต้น เพื่อทำความเข้าใจและทำความตกลงร่วมกันเพื่อให้เกิดความตระหนักถึงความสำคัญว่าผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชน และผู้ปกครองก็สามารถเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนการสอนกับทางโรงเรียน
ด้วย

2. ควรมีการส่งเสริมให้ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชนและผู้ปกครอง เข้ามามีส่วนร่วมมากกว่านี้ โดยเฉพาะผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและผู้ปกครอง ซึ่งมีส่วนในการส่งเสริมการเรียนการสอนของนักเรียนทั้งทางตรงและทางอ้อม

3. ควรให้ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชน และผู้ปกครอง เข้ามามีส่วนร่วมอย่างเท่าเทียมกันเพื่อนำไปสู่การระดมความคิดและสอดคล้องต่อพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับปรับปรุง) พุทธศักราช 2545 มาตรา 9 (6)

4. ควรให้ผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับกระบวนการเรียนการสอนในโรงเรียน เช่น บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน ควรนำผลการวิจัยที่ได้ไปเป็นสารสนเทศในการพิจารณากำหนดนโยบายหรือแผนงานที่จะกระตุ้นให้ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชน และผู้ปกครอง เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนการสอนมากขึ้น

5. หากจะนำผลการวิจัยไปใช้ในบริบท (Context) อื่นๆ ควรมีการพิจารณาถึงบริบทนั้นประกอบด้วย

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาปัญหาการมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนการสอนของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชน และผู้ปกครองในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา

2.2 ควรมีการศึกษาแนวทางการนำผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและผู้ปกครอง เข้ามามีส่วนร่วมทางการศึกษาด้านงานอื่นๆ นอกจากด้านกระบวนการเรียนการสอน

2.3 ควรมีการวิจัยในเชิงคุณภาพ (Qualitative research) เกี่ยวกับความต้องการมีส่วนร่วมในด้านงานอื่น ๆ ของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้ปกครอง โดยอาจใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-dept interview) วิธีการศึกษาเป็นรายกรณี (Case study) เพื่อให้ได้ข้อมูลในลักษณะที่แตกต่างไปจากผลการวิจัยครั้งนี้